

КОЙ ИМА ПРОВО?

Да се разграничиш от себе си, при личността би означавало самоубийство, а при комунистическата партия - *реорганизация*. По даден знак хората, по-право партийците, започват да говорят за себе си като за неприятели и са готови да преобразят срещу заплащане всички свои убеждения, в които са се клеели по-рано. Наблюдавайки това, някои безпартийни граждани се възмущават и казват, че да се постъпва така е непочтено, но партийците упорито твърдят, че е почтено. Както при всяка друга дейност, въпросът за почтеността и справедливостта е в средоточието на множество спорове. Според книгата за рекордите на Гинес най-сполучливо са водили споровете за справедливостта със своите противници Сталин-Ленин-Хрущов (66 700 000 души, убити за периода 1917-1959г. Мао Дзе Дун (26 000 000 китайци, убити в периода 1949-1965г.), (цитирните данни са по А.И.Солженицин), Хитлер (5 800 000 убити вследствие на "расови" пристрастия), Пол Пот (унищожава една трета от седем милионното население на Камбоджа). За разлика от Истината, Справедливостта е многозначна и многопосочна величина. При точно определени обстоятелства *има една Истина*, но *могат да съществуват множество справедливости* и затова често *възниква въпросът коя е истинската справедливост*. В света на неодоухотворената вещественост съществуват само закономерности, а за справедливост може да се говори в преносен смисъл, както правят това баснописците. Това е така, защото по своята същност Справедливостта е обществено понятие и се схваща по различен начин от различните слоеве и от различните членове на обществото. В

действителност хората създават божествата и обожествяването именно около допирните точки на своите представи за Справедливостта, като в мнозинството от случаите тези представи са, осъзнато или неосъзнато, отражение на техните задружни или лични подбуди. Тази постановка е неприемлива обаче в политиката, политиката я принизява най-вече в нравствено отношение. Поради тази причина обществените деятели се стараят да построят нелепото твърдение: политика = справедливост = истина = наука. Тази хилядолетна заблуда ни напомня за разликата между литъра и килиграма, по отношение на която един англичанин заявява: "Литърът е като килограма, само че е по-мокър..." *Съпоставянето на несъпоставими величини (нравственост, разум, естетика) е здравата основа за производството на онова трайно безредие, което е прието да се нарича идеология.* Това вършат и тотолитаристите, и демократите. Антикомунистът Бердяев например твърди:

"За мен вярата е знание, най-висшето и най-истинското знание, и би било странно да се изисква аз дискурсивно и доказателствено да обосновавам своята вяра , т.е. да я подчиня на по-низшето и по-малко достоверното знание."

Когато това ѝ е нужно, верската убеденост може да засенчва винаги действителността и да си рисува Справедливостта по свой собствен образец. От тук до фанатизма, искрен или престорен, няма дори крачка и така лесно се стига до вечния Каинов грях, но вече при наличието на една трайно приспана съвест. В послесловието на своята творба "Факултет на ненужните вещи" Юрий Домбровский отбелязва:

"Ако се унищожава не заради нещо-си, а в името на нещо-си, тогава няма спиране."

Достойно за удивление е обстоятелството, че такова изначално точно чувство като чувството за справедливост може да бъде обобщавано и превръщано в отвлечено понятие. "За вярата, за царя, за отечеството!" - това е неизтриваем призив, който ехти не само през вековете, но и през хилядолетията. Времето прикрива с булото си доста от лицемерието, залегнало в неговата основа. Хладната хитрост на управника борави с тази горяща смес от родолюбие и наивност по същия начин, по който лихварят използва сълзите на своите жертви, за да ги превърне в изтода за себе си. "Целта оправдава средствата!" е политическо правило, което по-късно е възприето и от обществените престъпници. Той е плод на "суперидеализма", който претежава удивителното и съвсем неприродосъобразно стремление да пренебрегва действителността. Докато всичко живо на земята се стреми да се приспособява към природата, Човекът чрез своите политици *приспособява природата към своите злбадневни изгоди и щения*. Чудовищно и древно изобретение, родено от тази напаст, са границите. В началото те означават обиталището на рода, после на племето, но без изискване за линейна точност. По-късно вече възниква политическото определение за граница и голямата смъртоносност, свързана с него. Навярно би се получила внушителна величина, ако може да се съберат пълни данни за хората, загинали при опит да нападнат или защитят това най-изкуствено от изкуствените понятия, изобретени от световната политическа мисъл. Държавните граници са все още част от чувството за справедливост и те ни дават възможност да се убедим, че това чувство не подлежи на самопознание. Заедно с

други понятия, като "народни интереси", "народно доверие", "завети на дедите" и т.н., които всеки властник си присвоява правото да тълкува както си иска, справедливостта в политиката се превръща в нещо като глина, податлива на произволно ваятелство. За това допринася и състоянието на обърканост от страна на човешките същества, породено от обстоятелството, че те са принудени да заменят своята всекидневна справедливост при общуване със семейството и съседите със справедливостта, подсказана им от техните водачи. Така става нарушаване на най-важната особеност на чувството за справедливост - неговата целокупност. Разхвърлянето на Справедливостта върху цяла поредица от политически дейци, като се започне от народния водач и се стигне до палача, води до още нещо, а именно до значително отдалечаване от Съвестта. Ние не смеем да твърдим, че това развитие е изобретено от някого, може би то е стечение на дълголетно изпробвани обстоятелства, но то е истина. Ако някога политикът е изпълнявал лично своите решения (както е например в Троянската война; или в битката между Давид и Голиат; или в жертвоприношението, извършено от Авраам), то той скоро разбира, че с тази работа могат да се задължат други хора. Вината се поръсва върху мнозина и то така, че се появяват общественополитически бисери като "пряк виновник" и "истински виновник", "вина" и "историческа вина". Един нагледен пример по въпроса представлява Нюрнбергският съд. Делата на този съд показват съмнителната възможност престъпленията от обикновен размер да се прехвърлят на общодържавна или световна сцена. В това отношение властеният комунизъм надминава всякакви мислими граници, *той осъществява истинско революционно постижение в областта на*

човешкото безчестие . Тук може би се крие и малката разлика между комунизма и фашизма. Гьоринг заявява:

"Когато стреляте, стрелям аз! Когато убивате, убивам аз!"

Няма комунистически вожд, който да е сторил същото. След като изстребва милиони люде през тридесетте години, Сталин публикува статията "Против замайването от успехите", където настоява за "спазването на доброволността" (?!) при обобществяването на земята. Комунистическият деец дори на смъртното си ложе продължава да лъже, твърдейки, че всички престъпления в името на комунистическата партия са плод на общи решения, неговата вина била само в това, че вярвал в идеала и се е подчинявал на вишегласието... От тази евтина заблуда извираят най-големите кървави реки в Историята. Създавайки "политици от нов тип", комунизмът унищожавя малкото останало достойнство сред тази задруга от вредители. В докомунистическото време провалилият се общественик, след като изпробва всички достъпни нему хитрини и увъртания, напуска служебното си място и, за да се спаси, поема вината за нещо си. Наопъки, комунистът, дори в най-ясно доказаните провали и безобразия, запазва образа на нищо неподозираща невинност, - най-много, което може да си позволи, е да се възползва от предоставената му възможност да подреди различните видове справедливост по големина, както например прави това Годор Живков, казвайки:

"Има малка правда, има и голяма правда."

Жертва се малката правда заради голямата! – Това са безсмислици, но те засега държат бившите комунистически властници

извън затворите. Изглежда, че *политическата престъпност се отличава от джебчийството главно по своята безнаказаност*.

Любопитно е, че често, включително и в политическата област, се говори все за *средния гражданин*, него го мерят, теглят, изследват и дори подхранват, но ние не сме срещали досега никой да споменава нещо за *средния политик*. А той съществува! Той се облича добре, огъва се добре, почива превъзходно. В умствено отношение за него до голяма степен важи онова, което Хайнрих Хайне казва за своите сънародници евреите:

"Те са твърде хитри, но не са достатъчно умни, за да си скриват хитростта..."

Докато във всички други области еднообразието е непрепоръчително, в политиката то е белег на високо умение. Словесата, посветени на Справедливостта, са също еднообразни. Като се започне от робовладелците на древността и се стигне до съвременните робовладелци в тоталитарните държави, политическите дейци говорят по смайващо сходен начин. Дори министрите на просвещението не правят изключение от това правило и ние искрено се смеем, слушайки как при всяка нова учебна година неизменно подчертават:

"Новата реформа на учебно-възпитателния процес е вече в ход."

Еднообразието на политическия изказ заслужава най-после някой да му обърне внимание, защото именно то е бодливата тел, зад която се крият безсмислици с важно всекидневно значение за живота на всекиго от нас. Речите на Андрей Громико са отпечатани и са широко известни, но те очакват своя изследовател, който да изясни

как един човек успява да преживее половин век в условията на тоталитарната външна политика и дори нещо повече, без нито веднъж да изпадне в немилост. Като не подценяваме личностните качества на прочутия политик, ние си мислим, че негови спасители са словесната му пресметливост и точното спазване на *предписанието* му поведение. Политиците са пряко обвързани със задължението да използват думата "Справедливост", но никой не очаква от тях да влягат някакъв нравствен пълнеж в нея. В това отношение те наподобяват свещенослужители, които опяват умрелите без всякаква лична прочувственост.

Друга словесна причудливост, срещана у мнозина политици, е свързана с причинно-следствените доказателства. Ученият не би могъл да твърди, че Земята и Луната се привличат поради волята на еди-кой си владетел. В политиката обаче не е така. Там действителните природонаучни причини се подменят с измислици, създавани всеки път нарочно за дадена цел и раздвижвани, съобразно нечия воля. Как иначе да се схванат обръщания от рода на:

"Съгласно решението на предводителя (върховния съвет, ЦК, президент, министър-председател и т.н.) народът X обявява война на народа У"; или осъжда на смърт чрез обесване, отравяне, изгаряне или разчекване. *Измислените* причини, като повод за политически действия, обгръщат всякакви обществени явления, удостоени с вниманието на Историята. И не само това. От политическата "причинност" са проникнати и обикновените междуличовешки отношения, хората се отдалечават все повече от естествеността и деятелността им започва застрашително да зависи от политическото положение. Ако животните биха имали способността и

любопитството да се задълбочат в обществения живот на своите съпланетяни-човеци, те биха се изненадали от неговата протвоестественост. И отново демокрациите от западен тип биха били, макар и частично, в по-благоприятно положение, тъй като там политическата зараза засяга незначителна част от населението. Напротив, при тоталитарните и свърхтоталитарните управления, каквито са комунистическите, политиканстването се смята не само за добър признак, но е и задължение - в рамките на еднопартийната възхвала, разбира се. В него се вълвлича цялото население и *политическото* отношение към връзките между явленията се внедрява повсеместно. Заповедта замества необходимостта от всяко научно обосноваване. Последствията от тази политика поразяват дори и научното всекидневие: *в научно-изследователските институти при комунистическото управление не се търси истината, а се намира онова, което е заповядано*. Сред пазарните стопанства, както сега е прието да се наричат буржоазно-капиталистическите страни, науката има относително по-свободно развитие, но и там нейната политическа подчиненост е безспорна. Самата хватка е по-мека, защото, поради по-високата степен на предпазливост, никой не ще си позволи явно признание от вида: "Готов съм да изпълня всяко поръчение на Партията", това би било връх не толкова на безогледността, колкото на *безпричинността*. Би се оказало, че вас не ви занимава нито миналото, нито настоящето, нито бъдещето на което и да е от нещата, вас ви занимава единствено мнението и заповедтта на вашия политически вдъхновител - партията-самодържец.

За разлика от положението на нещата в света на вещите, *вечният двигател (perpetuum mobile)* в политическия живот е

осъществим. Това са политическите своеволия. На какво се дължи успехът им? Първо трябва да изтъкнем, че въпросният успех е всъщност мним. При предприемането на едно широкообхватно действие, то винаги води до *нещо си* - това неподозирано *нещо*, просто се обявява за търсения извод, а впоследствие и като доказателство за непогрешимост. В това отношение политиците много приличат на барон Мюнхаузен, който заявява, че е възседнал пресрещналия го снаряд по свой предварителен замисъл.

Устройството на политическото тяло спада към най-жилавите образувания в човешкото общество. То малко зависи от Времето, дори когато е заредено с смутове. Някога французите разрушиха Бастилията, но тя престана да съществува само като сграда, не и като учреждение - страховита основа на властта. Така е и с телесните изтезания като съдебно-политическо средство за установяване на истината, които продължават да се прилагат дълго след налагането на лозунга "Свобода, Братство и Равенство!" Подобна е картината в Съветска Русия, която възприема методите на старите царски служби, само че ги усъвършенства и уголемява до неимоверност. В политическите подходи няма резки промени и на това се основава увереността във вечността на занаята. Международната общност и задружността на политиците се представя за "общност на народите", една прозрачна заблуда, която именно затова никой изследовател не смее да нападне, от страх да не я събори. Политиците дружат, почиват и *взаимодействат* по начини, които не само дето са непозволени за простосмъртните, но и са често наказуеми със смърт. Именно тези "свободи" създават взаимозаменяемостта на обществените дейци и възможността плавно да преминават от едната на другата

страна. Уинстън Чърчил например е в началото либерал, но след това преминава към консерваторите. Такива случаи има със стотици, с тях изобилства и българската политическа действителност, в която често смяната на цвета се съпътства и от голямо количество продажност. Следва да признаем, че мнозинството от българите не възхваляват това, макар да признават, че *е естествено*. Шекспир заявява:

"Заради трона всяка клетва е нощожна!" ("Хенри IV"),

а Бай Ганю се гордее, че благодарение на бързото си пренасочване, никога не е бил в опозиция (той обаче не се отказва от българския си корен и с това стои в нравствено отношение над мнозина днешни политици!). Историята доказва правотата и на двамата чрез своето еднообразие. В нашето географско положение обаче нещата са обременени с допълнителната си *балканизация*. Един Димо Казасов, един Кимон Георгиев, един Георги Трайков, един Александър Оббов очакват с нетърпение своя Шекспир. Дори хамелионът не е в състояние да си смени цвета с такава потресаваща бързина и готовност. Появата на подобни образи не е свързана с обществени сънища-откровения; изглежда в политиката съществува определена необходимост от подлост и тя трябва да бъде задоволявана. Предназначението ѝ? - Много просто, малкият човек се подкупва доста по-лесно, когато поради действията и словата на държавниците, той с облекчение може да заключи:

"Има и далеч по-големи подлеци от мен!"

В това отношение значително помагат съвременните средства за широко осведомяване. В дотелевизионните времена е съществувало, макар и неоснователно, уважение към някого, когато

зоват министър, генерален секретар или председател на Народното събрание. Това е някакъв остатък от възрожденската почит към личността, която няма нищо общо с лицемерните комунистически изрази. Когато обаче милионите зрители видят "на живо" чрез екрана незначителния образ на своите избраници, и то по време на тяхната "работа", те изпитват всичко друго освен уважение. Навярно това е причината такива стари общности, като английския парламент, да се съпротивляват дълго и упорито на телевизионния достъп до тяхната "кухня". Това е оправдано - политиката винаги се нуждае от по-голяма или по-малка тайнственост, защото *нейната стойност се определя от онова, което тя не е*.

Всекидневието неведнъж доказва, че *силата на властта е в нейната несправедливост*. Махнете, даже частично, несправедливостта и империите започват да се разпадат. Вероятно затова свободолюбивите преобразователи, като Луи Филип, Удроу Уилсън и Михаил Горбачов са трагични образи.

Заместител на силовата несправедливост е дипломатическото лицемерие, но неговите възможности стават все по-ограничени предвид нарастващата просветеност на хората. Властниците са жалки, когато мислят, че ако вместо "бедни" наричат бедните "социално слаби", бедността ще остане непременно скрита. В бившията Германска Демократична Република (ГДР) даже на ковчега започнали по едно време да казват не "ковчег", а "погребална мебел"(?!). Всеобщата политизация при комунизма опорочава всестранно населението, особено когато лъжите ѝ се внедрят в повсеместния бит. Едновременно с това обаче тя поражда всеобща омраза срещу себе си, която е неотслабваща, защото се подхранва

всекидневно от един и същ дразнител. Старите държавно-потиснически системи са по-безболезнени, тъй като не натрапват така нахално присъствието си върху *всеки* поданик. Освен това съществуващото при тях политическо многообразие дава възможност за предлагането на различни възгледи, най-често два; по този начин въпросът "Правилно ли е даденото становище?" се заменя с "Кое от политическите становища е правилно?" Несложен похват, но той ражда изненадващо удобни последствия, защото човек мисли, че е по-близо до истината ако може да избира... Хората обикновено подлежат на подлъгване, особено когато сами желаят това, главно заради възможността да махнат с ръка на политиката и да си гледат работата.

Слабата умственост на комунистическите "класици" се проявява в умишленото всеобщо привличане на хората в политиката, като под "политика" те разбират убогите мисловни решетки на "Краткия курс по История на ВКП/б/" В действителност се вижда, че по този начин се присаждат най-долни личностни черти, а те, бидейки иначе необходими за политиците, съвсем не украсяват овчаря, инженера или ветеринарния лекар. Постъпката на съветския младеж Павлик Морозов, който предава на НКВД собствения си баща, е може би естествена във висшата политика, напомняйки ни за семейните кръвопролития при Цезарите, Медичите и турските султани, но в живота на обикновените граждани тя е направо поразителна. Та как няма децата да предават родителите си, щом оц в далечната и "добродетелна" 1918г. членът на ЧеКа М. Лацис пише във вестник "Красный Террор" (Червен терор):

"Ние не водим война против отделни лица, ние изтребваме буржоазията като класа. Не търсете на следствието

материали и доказателства за това, действали ли са обвиняемите с думи и дела против Съветската власт. Първият въпрос, който трябва да се задава е към коя класа принадлежат, от какъв произход са, какво им е образованието, възпитанието, професията. Тези въпроси трябва да определят съдбата на обвиняемия. В това е същността и смисълът на червения терор."

От много столетия насам насилствената смърт става все по-естествена, но най-естествена е тя в наши дни. Разбъркват се обществените пластове и на повърхността изплуват нечакани, но предпочитани идоли: Майкъл Джексън, Мохамед Али, Ала Пугачова. Оценени в долари, злато и диаманти, те оставят зад себе си така наречените трайни стойности. *Мигът убедително задминава Вечността* . Големият пианист Рубинщайн в едно от последните си интервюта преди да почине заявява, че според него паричната оценка все пак си остава най-меродавна за голямото изкуство. Той сравнява например Ван Гог с Рафаело - Ван Гог струва стотици милиони долари, но Рафаело толкова много, че няма как да се купи. Какво обаче би казал Рубинщайн за Уебър, автора на "Котки", "Коси" и "Исус Христос - Суперзвезда" ? По-голям ли е той от Моцарт, само защото се "харчи" повече от него? Милионите хора днес знаят кой е Марadona, но малцина са чували, а и едва ли ще чуят, за Кант, Достоевски и Шопенхауер. Борис Пастернак полушеговито предупреждава:

"Быть знаменитым - некрасиво!" (Некрасиво е да си знаменит!)

През 1990г. най-ценният българин е Христо Стоичков - закупен от испанския футболен клуб "Барселона" за \$ 4 000 000, нямаме друга толкова скъпа човеко-единица в хиляда и триста

годишната ни България. Това обстоятелство трудно се поддава на шеги. То потвърждава важната истина, че онези, които притежават безсмъртие, трудно поддържат това безсмъртие пред човека-мнозинство и неговите герои. Услужливата почит към първично силния образ, за който още Григори Петров в "Страната на белите лилии" подчертава, че е с "крака на бик и глава на овен", се радва на голямо разпространение. Нагласата на държавниците към това обстоятелство поражда съюза между хората на изкуството, спорта и обществената уредба с ловците на политическа известност. Напрегнатата изборна борба добива чертите на всеобща война, при която незначителни подробности понякога могат да наклонят везните в полза на тогова или оногова, какъвто е случаят с президентските избори в САЩ през 1960г. между Ричард Никсън и Джон Кенеди.

Ако лекоатлетът-звезда Карл Луис заяви, че предпочита дадена политическа партия в каквито и да е избори, това неминуемо означава печалба на хиляди и десетки хиляди гласове за тази партия. Липсата на лична причастност прави хората склонни да свързват избраниците си с повърхностни впечатления - това дава възможност артисти да излязат с предимство на практическата сцена: Рейгън, Губенко, Соломин го доказват - първият е избран двукратно за президент на САЩ, другите двама са съответно министри на културата (какво странно съчетание!) в СССР и РСФСР. Не без основание се твърди, че широката долна челюст на Никсън го е лишила от значителен брой гласоподаватели и че същото е станало с Дейвид Рокфелер поради обстоятелството, че бил разведен. Демокрацията понякога опровергава сама себе си и наистина е така, защото "гласът на народа", даже ако е подаден свободно, е обвързан с някакъв срок (2, 4,

5, 7 години), който обхваща времето между изборите. Твърде малцина са обаче избраниците, заслужаващи избора си през целия свой срок. Съвременните средства за изследване на общественото мнение доказват, че одобрението към управляващата личност, изразена чрез броя на поддръжниците за даден отрязък от време, е твърде променлива величина. Така нареченият "рейтинг" я измерва и той потвърждава съмнението в *непредставителността на народните представители*. Съвсем лесно е да се каже "довиждане" на политик, който не е повече обичан, но това никога не става, демокрацията не е стигнала дотам в никоя страна. Смята се за естествено въпросното "довиждане" да се казва само при големи провали, когато и без рейтинг е ясно, че политикът няма как да се задържи на повърхността и бива пожертван за общото благо на собствените си съпартизани. Тук отново се срещаме с преплитането на изборността с Истината. Действайки в защита на Истината, даден политик може да започне да губи привлекателност, но той може да губи привлекателност и поради много по-неблаговидни причини и негово право е коя от тях да избере за оповестяване. Не ще и дума, за да обясни всеки свой провал, той предпочита да застане в положението на недоразбран доброжелател, стига провалът да е *обратим*. Обратимостта на провала в политиката се поставя от някои изследователи сред признаците на демократичността, но ние се въздържаваме да подкрепим това становище като безспорно. Вярно е, че в относително свободните общества оня, който загуби, чака нова възможност чрез избори, докато при тоталитарните управления разделещият се с политиката може да се раздели и с живота си. Това обаче не се отнася за приспособленците, които именно при тоталитаризма умеят да превръщат в печалба

собствените си политически загуби - около Девети септември генерал Иван Маринов в качеството си на военен министър помага на превратаджиите да завземат властта и си спечелва "политическа тежест" пред управата на Отечествения фронт. Земеделският деятел Александър Оббов изоставя съпартийците си заради удобствата на министерското кресло в комунистическото правителство. Всеки предател в края на краищата се смята за свърхчовек, който може да жертва по своя преценка съдбата на другите, за да извлече лична полза. Това нечисто обстоятелство не се признава, като най-често се привежда съображението, че принудата е била силна и най-важното, че *не е имало друг изход*. Може и да е така, в края на краищата никой не става предател от любов към предателството. Самият комунистически строй, подобно на бесилката, се строи под мотото: "Няма друга алтернатива!" Общественото измерение на безнравствеността се проявява в *заменяемостта на човека*. При болните общества хората са излишни, независимо от броя на населението. Ако в царска Русия "Евгений Онегин" дава художествена представа за това явление, тоталитаризмът го представя като всекидневие. Никак не сме съгласни със Александър Солженицин, че "Комунизм - это небытие"; напротив, комунизмът е ужасен именно с това, че е битие, което не само убива, но и осакатява, като по този начин убийството прераства от телесно в нравствено. Иначе как биха се родили стиховете на Владимир Соколов:

"Я остал от двадцатого века,
от его окровавленных рек,
и не нада мне прав человека,
я давно уже не человек."

Осъзнатата вина при комунизма е поносима, особено когато се съчетае с осъзнатото безсилие. Честността ги води по най-прекия път към самоубийството. И тъй като последното не е естествено в човешкото поведение, то на помощ идва нещо, което *вече* се приема за негово продължение - това е подлостта. Подлостта не като гръмко изречение, в отрицанието на което се зашлевяват плесници и се обявяват единоборства, а като битие, което ти осигурява безчестен, но дълготраен живот. Опитомяването на порока и обявяването му за добродетел не може да се постигне обаче по чисто личностен път, колкото и настойчив да е човек, тук ролята на обществеността е незаменима. Тържествените събрания, плющящите знамена, ордени и наградите са онези меки пружини, които имат предназначението да смекчават нравствено-политическото натоварване, причинявано от всяка подлост на своя извършител. Историята, за добро или за лошо, отказва да запомни имената на всички подлеци, в това е щастието на милионите човекоподобни същества, които са причинили нещастия на десетките милиони още по-нещастни от тях. И тъй като няма Гроб на Незнайния Подлец, бъдещето може би ще им осигури подходящ Партиен дом, направен от трайни материали. Самото понятие "подлост" е твърде щадещо, то се пуска в употреба между хора с ведър дух и във ведра обстановка. И само там. В концентрационния лагер от сталински тип понятието "подлост" губи точните си очертания, то се замества с много по-непосредствения стремеж - *ОЦЕЛЯВАНЕ* . Творците на истинската лагерна проза, като Шаламов например, избягват да използват думата "подлец" друго яче, освен като нищо неозначаващо ругателство от общ порядък. Шаламов само веднъж споменава ("Новая проза" - списание "Новый мир", - 12/1989/66), че

подлецът и страхливецът са "скрити на дъното у всеки човек". Във високите политически кръгове подлостта също не участва със своето собствено наименование, но тя, за разлика от лагерното всекидневие, тук съвсем не се крие по дъното но душите. Тя просто е част от дневния ред, от правилата на играта, не предизвиква никаква изненада, още по-малко отвращение - тя просто е очаквана, особено при осъществяването на нечий личен служебен възход. Доколкото въпросите за мира и за войната са важни в политиката, те също не могат да избягат от огледалото на подлостта. Горбачов олицетворява цялото противоположно съглашателство с политиката на ВКП/б/ и КПСС: докато се издигне до върха, той възторжено ръкопляска последователно на Сталин, Хрушчов, Брежнев, Андропов, Черненко, а после се "преустройва" и бива увенчан с Набеловата награда за мир. И това - след Будапеща-1956, Прага-1968, Кабул-1979 и Тбилиси-1989. Нобеловите първенци не изпитва никакъв срам. За тях строителството на тоталитаризма *може* да бъде възнаградено заради собствено участие на строителя в разрушаването на същия този тоталитаризъм, за който се е борил. Излиза, че в политиката крадецът бива почетен, ако върне откраднатото, - невидан пример, чието следване във всички други области се забранява със закон! Може би тайното желание на Алфред Нобел да е било "награда за безпринципност" (в завещанието му се срещат такива намеци), тъй като той навярно подсъзнателно се доближава до мисълта, че *основното човешко право е правото на криволинейност* . Световните награди за политика отразяват понастоящем окончателното скъсване на властта дори с остатъците от нравственост, които тук-там все още съществуват. Основанието за тяхното раздаване е насочено към определено политическо постижение

без оглед на средствата. “Нобелизирането” на политическата дейност се доближава плътно до самата политическа дейност, то се опорочава по същия начин, по който са опорочени онези, за които е предназначено. Хората си спомнят с тъга, че преди Втората световна война Нобеловата награда за мир е присъдена на човек, който в деня на присъждането се намира в хитлеристки концлагер! Понастоящем, изглежда, стремежът е да не бъдат ощетявани и самите създатели на концлагери. Фуше и Талейран биха били щастливи да живеят в наше време - има изгледи да получат Нобеловата награда за мир.

Засега "корумпютрите" са по-силни от компютрите.

И все пак, нека не забравяме заклинанието на писателя Джон Драйдън:

"Бойте се от гнева на търпеливите!"

Това навярно ще се отнася в най-силна степен за народите, намиращи се под чужда зависимост: американските индианци, северноирландците, уелсците, шотландците, западните, северните, източните и южните българи, черногорците, чувашите, палестинците, тамилите и много други по-малки народи, за които винаги се намират усмихнати хора с танкове, загрижени за тяхното благополучие и за тяхното управляване. Подобно "напътствено" отношение е така вкоренено в съзнанието, че дори човеколюбци като Александър Солженицин и Андрей Сахаров не могат да се отърсят от него. Първият дава рецепта за славянска държава, съставена от Русия, Украйна и Беларусия, очаквайки навярно украинците и белорусите да му благодарят за това, а вторият направо заявява:

"Аз предлагам конфедерация. На всички републики... трябва да се предоставят равни права... Всички трябва да получат

максимална независимост. Техният суверинитет трябва да бъде минимално ограничен от въпросите на *съвместната отбрана* и външната политика, транспорта, съобщенията.... може би още нещо . Главният пункт: във всичко останало те трябва да са напълно независими и върху тази основа да влязат в отношенията на съюзния договор."

Човек не може да се освободи от натрапващото се сходство на горната препоръка с така наречената "Доктрина Брежнев", според която ограниченията на социалистическата независимост били именно в областта на отбраната... Гибелта на Пражката пролет е красноречиво доказателство в това отношение. Липсата на основание не може да се предотврати чрез доброжелателност, пък била тя и искрена. Любопитно е, че на нея разчитат страни, където съществува обичайно пренебрегване на законността - държави в Източна Европа, СССР, Азия. Там *властниците подозрително често се позовават на целесъобразност и твърде рядко на законосъобразност*. Наивността на Сахаров също се вметва в тази нагласа, що се отнася до превъзнасяното от него "даване на независимост". Историята не изобилства с примери по този повод. И никак не е трудно да се досетим защо. Единственият начин да се добие независимост е като се отвоюва.

Политическите замисли са безвредни дотогава, докогато започнат да се прилагат. Те украсяват редовете на съчинения от рода на "Държавата" /Платон/, "Утопия"/Томас Мор/, "Градът на Слънцето"/Томазо Кампанела/, "Общественият договор" /Жан-Жак Русо/, "Комунистическият Манифест"/Карл Маркс и Фридрих Енгелс/ или "Как да устроим Русия"/Александър Солженицин/, но

приложемостта им в действителността никой никога не е смятал за предстояща. От тях обаче се пръкват обществено-политически рожби, които, веднъж създадени, биха ужасили своите изначални вдъхновители подобно на образа на Франкенщайн, създаден от Мери Шели. Върховенството на действителността над умозрителността в политиката е така силно, че събитията се свързват с идеологията само от лицемерие, а иначе се обединяват около имената на действащите държавници и то винаги във възходящ ред. Използват се и ореолите на минали величия, задължително покойници, а властимащият политик скромно се обявява за техен "съратник", "пръв ученик" и "гениален продължител", независимо от това, каква е истината по въпроса.

Непотвърдените политически предсказания и предчувствия от страна на прозорливи люде не заслужават само насмешка. Политическите явления са като Брауновото движение на молекулите - те са обосновани в своите средни стойности, но не и във всеки отделен случай. Науката търпи поражение в царството на своеволието, каквото е политическото поприще. Учените Бенджамин Франклин и Бенджамин Томпсън (по-късно удостоен с титлата граф Румфорд) успяват да постигнат главолмно служебно издигане през XVIII в., защото съумяват да отделят напълно научните си от политическите си подходи. Причинно-следствената последователност е неизбежна при всяка научна работа, но тя рядко е задължителна при политическите начинания. Помислете си за какви същества биха ни взели някои извънземни наблюдатели, ако имат възможност да проследят оръжейното производство на Земята. Първо те установяват, че се хвърлят огромни средства за изобретателска дейност в областта на множествените убийства. Вследствие на това рязко се увеличава и

смъртността от глад. Второ, те разбират, че за всяко недоглеждане при поддържането на скъпите оръжия (ракети, танкове, самолети, бомби, кораби, подводници, оръдия, картечници, пушки, пистолети и т.н.) военнослужещите биват най-строго наказвани. Трето, установява се, че по договореност между човечите, след като измине някакъв срок, оръжията се събират и старателно се унищожават, за да се освободи място за нови още по-смъртоносни... Това тройно завъртане на безумието извънземните общности сигурно ще нарекат с подходящо название и последното в никакъв случай няма да е ласкателно за Homo Sapiens. Да, от извънземните не може да бъде скрита неразумността на нашата действителност, но от така наречения "обикновен човек" - може. Това става чрез обещанието за добруване, което за създателите си е винаги хитрина, т.е. осъзната неистина, сътворена нарочно (по научному казано *ad hoc*) за постигане на определени политически цели. В политиката обаче преходът от измамата към действителността е изненадващо бавен; неотклонен, но бавен. Всекидневното като противовес на идеологията намира място в изисканата словесност, във вестникарството, в живописата, но не и в политиката. Според Фойербах то е онова стъпало от развитието на идейността, когато вече няма опити последната да представя своите създания за нещо различно от онова, което са в същност. За всекиго е ясно, че подобин стремеж в политиката не може да доведе до лесен успех. По-лесно е обратното - да се политизира научната деятелност. При комунизма съществуват словесни струпвания, наричани с откровена подигравателност "идеологически науки", а всъщност основна научна истина е, че там, където има идеология, не може да има наука. Тази истина е ясна и *нейната яснота съществува успоредно с нейната непримосимост* ,

тъй като я обуславя. *Дейността на политиците ползва не науката, а наукообразието.* За учените това би било без особено значение, ако не се наблюдава повсеместно как некадърни политици оглавяват научни учреждения, научни начинани, научни общности. Достатъчно е една научна работа да добие значимост (например Планът Шаталин за стопански преобразувания в СССР) и тя видоизменя името на създателя си за угода на някой политик (става План Елцин-Шаталин или План Горбачов-Елцин-Шаталин), а може и началният автор съвсем да се самозачеркне (План Горбачов). В така наречените точни науки посегателството върху разума от страна на политиката отива дори по-надалеч от обикновения изказ. Измислицата се завръща от изкуството в науката. Алхимичната кабала празнува своето Възраждане в наше време и цялата циркова пъстрота на разните “екстрасенси”, “психотронни специалисти” и “суперфийлди” съвсем не е само смешна, както се струва на учените. Независимо от своята пълна несъстоятелност, те, подобно на летящите чинии, са белегът, който проверява необходимото и достатъчното при човешката доказателственост. Последните са нужни не само в съда, където липсата им поражда правните безобразия на Андрей Януариевич Вишински, но и във всяка научна област. Иначе областта линее и се *лисенковизира*. Източникът тук е един и същ, само че сивите му потоци затлачват различни обществени области. Най-отровният плод от това е навлизането на политическата безнравственост в самия всекидневен бит на научните общности. От естествена среда на научната дейност Истината се превръща в рядко цвете, каквото тя винаги е била в политическите взаимоотношения. Тя до такава степен е изместена от извъннаучни съображения и обстоятелства, че дори когато бива дейно

защищавана от някои свои привърженици, отнема толкова време, че превръща правенето на наука в извънвременно явление за мнозинството от научните учреждения. Нещо повече, *ненаучността в науката* става подход, безсмислието вече не удивлява, а по-голямо бедствие от това не можем да си представим. Придирчивостта в научното изследване вече минава за някакъв незаконен разкош, който тоталитаризмът винаги е готов да назове "вреден остатък от миналото". И го назовава. Битовата, политическата и наукообразната лъжа заживяват в името на общественото съгласие под председателството на тайните служби за държавна сигурност. Срещу тази тройца на безобразието въстават хора, които са толкова малобройни, че дори не могат да се нарекат малцинство, те са просто единици. Истината им е по-скоро в тежест отколкото в улеснение. И все пак, използвайки демократичните обичаи, те притежават някакво поле за действие в Европа и САЩ. В Азия дългите хилядолетия потисничество са неизлечими и незаличими. Те могат да се облагородят по японски или по южнокорейски, но не и по линията Солон-Гракхи-Франклин-Мирабо-Джеферсон. Азиатският деспотизъм е органичен и неговото лицемерие отдавна се е превърнало в *естественост*, то не притежава онази откровена пресиленост, така отчетлива при лицимерието на комунизма, който изтиска от своите жертви признание за добродетелността на палачите. Европейските човеколюбци всъщност сами подготвят своето изтребление, защото делата им неотстъпно се възприемат като *отрицателен житейски пример*. Образът на добронамерени неудачници, създаден някога за учените, днес, не без помощта на политизираното до безобразие вестникарство, се измества вече от представата за тях като огнеопасни личности, виновни за

атомното оръжие, озоновите дупки, болестта спин и всичките останали неблагоприятия. Особено силно този стремеж се проявява при посттоталитарното преобращение на комунизма - комунизмът иска уж да ни освободи от себе си, но същевременно да запази властта си над нас. Подобни политически разновидности на приказката за голия цар са възможни само при напълно вдетенени граждани, доведени до това си състояние чрез продължителен духовен глад. Западните демокрации, разбира се, осъждат всичко това, но само в сегашно време. Подобните събития от собствената си история те си припомнят не с гняв, а със спокойно удовлетворение и никога Англия няма да признае, че Ирак през 1990 г. прави спрямо Кувейт това, което върши Британската империя спрямо Бурската република през 1900 г. Някой ще възкликне: "Но времето е различно!" - именно това потвърждава силово-съглашателския характер на завоевателната политика, обстоятелство, което я отчуждава от всеки отенък на справедливост.

По същество *политизацията е узаконяване на несправедливостта*, а това води и до обща безнравственост. Слабите напълни срещу това бедствие се насочват отвреме-навреме към привидното изгонване на партизанщината от съда, армията, полицията и до известна степен от Външното министерство. Но не и от научните учреждения!.. Това е бедствено. Така например сега почти целият висш състав при "бившото" комунистическо управление е *назначен* през цедката на партийните събрания и партийните секретари - промъкналите се почтени изследователи са така безвластни както и преди. Тази въпиюща истина не се забелязва единствено от така наречените преобразователи, крещящи, че са дейци на антиоталитаризма и на демокрацията. Т.е. *политизацията на науката*

се смята за по-безвредна от тази на полицията например! Връзките, и то нечистите връзки, между политиката и науката се укрепват в най-високите обществени върхове. Наблюдава се претакането на високопоставени служители като в скачени съдове и проникването на политическата безмозъчност в науката е повсеместно все от страх да не би "деполитизацията" на партийните първенци да ги остави без службица. Тази позорна дейност е отражение на многостранна обществена поквара. Тя показва, че силните на деня гледат на науката *като на кошче за обществено-политически отпадъци*, където могат да се настанят всякакви безграмотници. И още нещо - самата наука при тоталитаризма е така силно обезличена, че тя трудно може да се съпротивлява на попълзновенията. Продажността е проникнала от политиката в нея и е подменила изконните ѝ цели с целите на обикновеното продажно чиновничество. Ценностното съпоставяне също е подменено - *то сега се основава върху предпочитанието, а не върху Истината*: не е важно какво сте открили или изобретили, важно е кои ви подкрепят. Бумерангът се завръща - *вместо науката да навлезе в политиката, политиката навлиза в науката*. Ражда се нова обширна тема за "*тоталитарологията*", а тя е "Колко струва на човечеството политизацията на науката?"